

Dr. Rezi Elek

A VALLÁSSZABADSÁG ÖRÖME

1Tessz 3,9

“Szent örömrzésre gyúl, Isten, e ház népe,
Emlékünkbe felvonul múlt időknek képe,
Ami benne szép és jó, lelked fényírása,
Ami bús az oktató: bölcs kezed vonása”.

Ezeket az ujjongó, hálaadó sorokat Kriza János költő-püspökünk írta 1868-ban. Ekkor ünnepelte egyházunk első alkalommal, nyilvánosan, az 1568-as tordai országgyűlés alkalmával meghirdetett vallásszabadság emlékét. Háromszáz esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy nyilvánosan és „szent örömrzésre gyúljanak az unitáriusok” és örömrüket másokkal is megosszák.

Ma, 425 esztendő elmúltával ismét együtt vagyunk azok, akiknek nagyon sokat jelentett és jelent az egykori tordai országgyűlés vallási határozata. Ezért érthető, hogy a múlttal ma kezét fogó jelen is túláradó örömrrel, Isten iránti mély-séges hálaával emlékezik és emlékeztet!

A mai ünnepi napon gondolatunkban, érzésünkben, akaratunkban és hitünkben tetten ér Pál apostolnak a tesszalónikai gyülekezethez intézett hálaadó örömrzése: “Hogyan is adhatnánk hálát Istennek értetek mindazért az örömrért, amellyel megörvendeztetettek minket a mi Istenünk előtt!”.

Ünnepelő Testvéreim! Pál apostol Isten iránti hálájának öröme egy sajátos helyzetből adódott. Az apostol és tanítványai nagyon sokat munkálkodtak azon, hogy a jézusi eszmék gyökeret verjenek Tesszalónikában is. Munkájuk eredményes volt, és Pál némi büszkeséggel ki is jelenti: „ti vagytok a mi dicsőségünk és örömrünk” (1Tessz 2,20). De kezdeti siker után a megpróbáltatás, a szorongattatás ideje következett a fiatal gyülekezet tagjai számára. A veszélyes helyzetet felismerve, Pál egyik legkedvesebb tanítványát Timoteust küldi hozzájuk, azért, hogy “erősítse és bátorítsa őket”, buzdítsa, hogy “senki meg ne tántorodjék” a veszélyek idején.

A viszatérő Timoteus megnyugtató, jó híreket hoz a gyülekezet “hitéről és szeretetéről”, mely lényegében azt tükrözte, hogy “szilárdan állanak az Úrban”.

Az apostolt a helytállás, a buzgótság, a szeretet, a hithűség, a “szilárdan állás” erényeinek tudomásvétele után mély-séges örömr tölti el és így rebegi el háláját: “Hogyan is adhatnánk eléggé hálát Istennek értetek mindazért az örömrért, amellyel megörvendeztetettek minket a mi Istenünk előtt!”

Az egész unitarianizmusra lényegében igen találó az egykori tesszalónikai helyzet; és 425 esztendő után — ismét itt Tordán — olyan örömrünk van, amelyért lelkiismereti kötelességünk — akárcsak Pál — hálát adni Istennek, a mi Atyánknak.

Értékeljük hát mai örömrünk tartami körét hálaadó lélekkel: az elindulás, a helytállás és a mai bizonyágtevés vonatkozásában.

a/ Hálát adunk az elindulásért, amely, tudjuk, messzi időbe nyúlik vissza... el

egészen a bethlehemi jászolbölcsőig. De tény az, hogy számunkra az 1568-as tordai országgyűlés vallási határozata — vallásszabadság — biztosította azt a jogi és formai keretet, amelyben az unitárius hitelveket, az addig csak titokban vallott/vallhattott egyisteneszmét nyilvánosan is hirdetni lehetett. Dávid Ferenc elmondhatta: „Nincs az egész derék Szentírásban világosabb és nyilvánvalóbb tudomány mint az EGY ISTENRŐL szóló tudomány”. És el lehetett mondani azt, hogy Jézus nem csodálatos fogantatásáért, születéséért vagy éppen feltámadásáért “Isten fia”, hanem azért, amit tanított, ahogyan cselekedett, ahogyan sikerült akarátát az isteni akaratra ráhangolnia. E tudatban vallják az unitáriusok, hogy minden zsinati végzés, hitvallás, dogma mellett fontosabb megérteni, megérezni és megvalósítani Isten akarátát. A leglényegesebb üzenete vallásunknak: megélni a mindennapi életben a jézusi szeretetet!

Mit jelentett a vallásszabadság törvénye az elindulásban az unitáriusok számára? — Azt, amit minden jóérzésű ember számára jelentett és jelenthet:

— A vallási igazságok szabad, értelmes vizsgálatát; az elért eredmények és következtetések szabad megvallását, kinyilvánítását, hirdetését és terjesztését egyéni és közösségi vonatkozásban minden megszorítás nélkül.

— Az Istennel való kapcsolat korlátlan és feltétlen szabadságának a megélését. Senki ettől a kapcsolattól el nem szakíthat, ellenben senki erre nem kényszeríthet.

— A lekiismereti meggyőződés felette áll minden külső tekintélynek. Azaz nem azért “hiszek”/fogadok el egy vallási hitelt, mert az “kihirdettetett”, vagy “meg van írva”, hanem azért, mert az összhangban áll az értelmem kívánalmaival, a jelenkor szükségleteivel és lekiismereti meggyőződéssel.

— Nemcsak türelmes, hanem szeretetteljes magatartásra indít mások vallásos meggyőződése, világnézeti felfogása iránt. Az egyetemes és kreatív szeretet megélését jelenti. Jézus szavaival: „Arról ismer meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok” (Jn 13,35).

A tordai országgyűlés vallásszabadságot biztosító határozata Dávid Ferenc türelmes és János Zsigmond felvilágosult szellemének a következménye, az erdélyi és általában a magyar, sőt európai közművelődés drága gyöngyszeme!

b/ Hálát adunk az unitárius nemzedékek helytállásáért! Az erdélyi unitárius kereszténység mindvégig következetesen igyekezett megmaradni a tordai országgyűlés vallásszabadságot biztosító határozata mellett. Az unitarizmus a vallásszabadság ügyét a nagyvilágban is igyekezett és igyekszik szolgálni, nemcsak keresztény közösségekben.

Anélkül, hogy indokolatlanul heroizálnánk, szépítgetnénk múltunkat, tény az, hogy voltak megpróbáltatások, „szorongattatások, üldözések” — akárcsak a tesszalónikaiak életében — álltak dideregve, fázva, kifosztva, kiszolgáltatva a történelem sorsviharában, de nagyon sokan voltak azok, akik semmilyen körülmények között: „meg nem tántorodtak”!

Üzennek ma nekünk az elmúlt századok “helytálló”, hogy az eszme “öröktűzét”, a vallásos érzés mélységét, az egyistenhit szent meggyőződését kioltani, megsemmisíteni nem lehetett. Nem, mert féltve őrizték, mint ahogy féltve őrizzük anyánk egykori simogatását és kenyérszögő mozdulatát.

Csoda-e hát, ha a köszönet szavával kérdezhetünk az áldozatos helytállást vállalók iránt: „Hogyan is adhatnánk hálát Istennek értetek?...”

c/ Hálát adunk Istennek, hogy mi is bizonyágtevők lehetünk! Milyen nemes megbiztatás, felemelő érzés a hit- és a lekiismereti szabadság zászlaja alá sörakozni! Milyen drága alkalom bizonyágot tenni napjaink „meglódukt világában” hitünkről és szeretetünkről. Nem akarom részletezni, mert ti is jól tudjátok — és ezzel számolnunk kell, sajnos —, hogy ma is sok irányból „szorongattatunk”, részünk van gyalázásokban, megalázásokban, de erőt ad vallási és nemzeti öntudatunk, a holnapért való önzetlen törődésünk, hogy el ne vesszünk!

És hiszem, hogy nem veszünk el, mert „nem a félelemnek lelkét adta nekünk Isten, hanem erőnek, szeretetnek, józanságnak lelkét” (2Tim 1,7) egymás és mindenki irányába.

Testvéreim! Az elmúlt pár esztendő kuszált-ingoványos összevisszaságaiban a vallásszabadság nevében hányszor kértünk abból ami jogosan megillet minket, és milyen kevés adatott meg nekünk, milyen buzgósággal kerestünk és milyen keveset találtunk, milyen lelkesen zörgöttünk, de milyen kevés jószándékú ajtó tárult fel előttünk. De csüggedésre mégsem lehet okunk! A vallásszabadság mai bizonyoságtelvényi vagyunk, azok kell legyünk! Ezért továbbra is legyünk bizakodók és kitartók: „Kérjétek és adatik nektek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitattik nektek. Mert aki kér, mind kap, aki keres talál, és aki zörget megnyitattik” (Mt 7, 7—8).

„Szent örömmézésre gyúl, Isten, e ház népe” — zúg át lelkünkön, értelmünkön, érzéseinken, akaratunkon, hitünkön az “egykori” hálaadó ének.

Remélem, hogy mindnyájan megértjük időszerű üzenetét, és hiszem, hogy mi, mai unitáriusok is tudunk “szent örömmézésre gyúlni” múltunkért, jelenünkért és jövőnkért!!

Közös, szent örömmünkben — Pál szavaival — „... gyarapítson az Úr és gazdagítson a szeretetben egymás és mindenki iránt” (1Tessz 3,12). Ámen.

Dr. Leon Hopper

SZENT HELYEK^{*}

2 Móz. 3,5

Miután annyi mérföldet utaztam, hogy ma veletek lehessenek, a zarándoklásról és szent helyekről szeretnék beszélni. Vándor vagyok, zarándok. A világtörténelem nagy része vándorlások története, fizikai értelemben honfoglalás és lelki értelemben zarándoklás.

A zsidó nép Egyiptom fogságából szabadulva, Mózes és Áron vezetésével a pusztába vándorolt, hogy megtalálja a remény és szabadság földjét. Vándorokként vágytak otthon után. Megkísértettek hamis istenek által. Reményüket, hogy valaha is hazára találnak, elvesztették. És negyven hosszú esztendő után végre megérkeztek az Ígélet földjére.

Jézus is vándor és zarándok volt. A pusztában negyven napon át ellenállt a megkísértésnek és a lélek megpróbáltatásának. Zarándoklása próbatétel volt, lelki erejét és az Isten szeretetébe vetett feltétel nélküli hitét tette próbára.

Vándorlásaink-zarándoklásaink lehetnek belső és külső természetűek. Mózes és népe, Izrael gyermekei gyalog tették meg a hosszú utat Egyiptomtól az új hazáig. Jézus zarándoklása belső, lelki természetű volt, a lélek megerősítése érdekében.

Hiszem, hogy mi mindnyájan, kiki a maga módján és a maga idejében, vándorok, zarándokok vagyunk, akik lázasan keressük a szabadságot, a lelki békét, a biztonságot és szeretetet, valamint azt, hogy képességeink legmagasabb fokán lehes-

* Elhangzott 1993. március 22-én Kolozsvárt és 29-én Torockószentgyörgyön; angolból fordította dr. Gellérd Judit.